

Musée Mariemont

Hoe de passie van één man een museum op de kaart zette

Het Koninklijk Museum van Mariemont zou er nooit zijn gekomen zonder Raoul Warocqué (1870-1917), een vooraanstaande industrieel én een bijzonder genereus man. De honderdste verjaardag van zijn overlijden is meteen ook een gelegenheid om terug te blikken op de geschiedenis van het museum en zijn indrukwekkende collectie. Het museum bevindt zich in de Belgische gemeente Morlanwelz, tussen La Louvière, Binche en Charleroi, in het hart van een regio die niet meteen bekendstond om zijn culturele erfgoed. Toch heb je daar nu een prachtig museum voor kunst en geschiedenis. Het is te danken aan de passie van één man, wiens collectie niet moest onderdoen voor die van de grootste internationale verzamelaars.

TEKST: GWENNAËLLE GRIBAUMONT

Het koninklijk domein van Mariemont zag het licht in de 16e eeuw. Maria van Hongarije, de landvoogdes der Nederlanden, was dol op dit bijna 45 hectare grote domein en zijn natuurpracht. Ze vroeg haar broer Karel V er een jachtpaviljoen van bescheiden afmetingen voor haar te bouwen. De plek werd 'Mariemont' (letterlijk: berg van Maria) ge-

doopt, ter ere van de landvoogdes. Het paviljoen werd gaandeweg vergroot en groeide uit tot een prachtig kasteel, waarvan de faam nauw verbonden is met de komst van Karel van Lotharingen, in de 18e eeuw. De landvoogd der Zuidelijke Nederlanden maakte er zijn favoriete verblijfplaats van, wat het kasteel nog meer uitstraling gaf. Na de Franse Revolutie werd het jammer genoeg geplunderd en vernield door brand, maar dankzij de familie Warocqué, die grote rijkdom had verworven dankzij de steenkoolindustrie, verrees er een nieuw kasteel. Het nieuwe verhaal van Mariemont kon beginnen...

Een dynastie van industriëlen

In 1829 kocht Nicolas Warocqué, een grootaandeelhouder van mijnbouwmaatschappijen, een stuk van het bos van Mariemont, om er een kasteel te bouwen en een park van zo'n 27 hectare aan te leggen. Het was echter zijn achterkleinzoon Raoul, de laatste afstammeling van de familie, die het domein helemaal in zijn oude glorie herstelde. Raoul Warocqué werd geboren in Brussel, in 1870, als telg van een familie die toen al sterk beïnvloed was door de tradities van de gegoede burgerij. Toen hij amper tien was, overleed zijn vader. Raoul leed onder dat verlies, maar erfde wel een gigantisch fortuin, dat hij al snel zelf mocht behe-

---

Raoul Warocqué's passie en onverzadigbare honger leidde tot een indrukwekkende collectie.

ren. Hij ontwikkelde een scherp zakelijk instinct, maar was ook opvallend gul. Van jongs af aan was hij ook een gepassioneerde verzamelaar. Zijn vader Arthur, een volksvertegenwoordiger, had schilderijen van tijdgenoten (onder wie Alfred Stevens) gekocht. Op zijn zestiende (hij studeerde toen aan het Lycée Louis-le-Grand, in Parijs) kreeg Raoul ook belangstelling voor boeken en zocht hij naar fraaie uitgaven van klassieke werken. Die wereld was hem niet vreemd want zijn grootvader en vader hadden al een mooie bibliotheek aangelegd, zoals dat nu eenmaal hoorde voor elke zichzelf respecterende kasteelheer. Als bibliofoon zou Raoul zijn hele leven lang kostbare boeken en autografen verzamelen, wat leidde tot een collectie van duizenden stuks.

Raoul Warocqué, een verfijnde estheet

Raouls passie voor kunst en geschiedenis maakte van hem niet alleen een liefhebber maar ook een gedreven verzamelaar die een indrukwekkende collectie bijeenbracht. Hij deed dat enerzijds nonchalant en achteloos maar anderzijds met een onverzadigbare honger. Hiervoor hoefde hij zich ook niet echt in te houden, want hij was steenrijk. Raoul Warocqué was de belichaming van de 19e-eeuwse goeie burger, een liberaal en vrijmetselaar. Hij was een verfijnde estheet en als verzamelaar bijzonder goed ingelicht. Zijn uitgesproken eclectische verzameling was dan ook van uitgelezen kwaliteit. Hij had belangstelling voor vreemde culturen en kocht antiquiteiten uit China, Egypte, Griekenland en Rome. Raoul Warocqué was echter ook gehecht aan zijn afkomst. Als fervente verdediger van het streekpatrimonium en het archeologische onderzoek verzamelde hij wellicht het mooiste ensemble ter wereld van Doorniks porselein, maar ook dinanderie, wapens enzovoort. Hij was ook betrokken

bij de lokale politiek en als mecenas financierde hij archeologische opgravingen in Henegouwen. De indrukwekkende hoeveelheid objecten die hij aankocht, zegt veel over zijn complexe persoonlijkheid. Opvallend is dat hij meer belangstelling had voor materialen (leer, porselein, lak, messing, ijzer, marmer en edelstenen) dan voor kunst, weliswaar met uitzondering van het oeuvre van Félicien Rops, zijn favoriete graveur.

boven
MRM. Foto: Michel Lechien

linkerpagina
Porseleinen kopje in Sèvresporselein, 1854. © MRM.

onder
Jules Cran, 'Portret van Raoul Warocqué', 1908. Olieverf op doek. © MRM.

Een fabelachtige schenking

Bij zijn dood in 1917 liet Raoul Warocqué zijn indrukwekkende patrimonium (kasteel, domein en collectie) na aan de Belgische staat. Hij wilde dat zoveel mogelijk mensen zijn collectie konden zien. Die collectie kon toen al wedijveren met die van grote internationale musea. Niet lang daarna werd zijn wens ingewilligd. In 1922 opende het museum van Mariemont officieel zijn deuren. In 1934 werd Paul Faider, hoogleraar aan de universiteit van Gent, benoemd tot conservator. Samen met zijn vrouw Germaine, een egyptologe, zorgde hij voor ingrijpende veranderingen. Zo werden kunstwerken gerenoveerd en verscheen er een eerste catalogus. Er werd ook een educatieve dienst in het leven geroepen en net als de archeologische opgravingen werd ook het aan-

---

Opvallend is dat Warocqué meer belangstelling had voor materialen dan voor beelden, weliswaar met uitzondering van het oeuvre van Félicien Rops, zijn favoriete graveur.

koopbeleid voortgezet. In 1940 kwam deze dynamische tandem echter tot stilstand, door het plotse overlijden van Paul Faider, als gevolg van een chirurgische ingreep. Germaine, die samen met haar man jarenlang het museum had geleid, werd zijn voor de hand liggende opvolger. Op 25 december 1960 werd Mariemont getroffen door een heel ander drama: een accidentele brand vernielde het centrale gedeelte van het kasteel. De twee vleugels van gewapend beton, die Raoul Warocqué in 1909 had laten aanbouwen, bleven gespaard. Gelukkig, want daar bevond zich het gros van zijn collectie. Daarna volgden eindeloze discussies over de reconstructie van het vernielde gedeelte. Uiteindelijk besliste de regering dat het nieuwe museum in een uitgesproken hedendaagse stijl zou worden gebouwd. Die opdracht werd toevertrouwd aan de Naamse architect Roger Bastin. Tijdens de werkzaamheden, begonnen in februari 1967, werden tijdelijke tentoonstellingen georganiseerd in een voorlopig gebouw. Op 8 oktober 1975 ging het nagelnieuwe museum officieel open.

Honderdste verjaardag

Ter gelegenheid van de honderdste verjaardag van het overlijden van Raoul Warocqué houdt het museum van Mariemont een grote tentoonstelling, met een fraaie selectie van topstukken, aangevuld met stukken uit het depot. De expo

biedt een boeiend overzicht van de geschiedenis van deze indrukwekkende collectie, de context waarin die tot stand kwam en de geschiedenis van het domein. De selectie is een afspiegeling van het eclecticisme dat zo kenmerkend was voor Raoul Warocqué. De fotografische inventaris van het park, besteld in 1893, laat de evolutie van de omgeving zien. De geborduurde zakdoeken met de initialen van de familie herinneren er dan weer aan hoe discreet de vrouwen waren in de geschiedenis van Mariemont (Raoul Warocqué was trouwens niet gehuwd, hoewel hij daar ruimschoots gelegenheid toe had). De fameuze 'ivoren bol van Mariemont', een souvenir uit China, is een stuk dat al menige bezoeker heeft verbluft. Opvallend zijn ook twee kleine koppen, zwart geworden door de brand in 1960, een recent aangekocht eerste ontwerp van klei en een bronzen proefexemplaar van een vaas met bacchanalische taferelen van Godefroid Devreese,

een herinnering aan de twee monumentale vazen die Raoul Warocqué aan het begin van de 20e eeuw bestelde. Tal van stukken, aangekocht door de opeenvolgende conservators van het museum, getuigen van de ambitie om de 'moedercollectie' te verrijken met nog meer stukken die illustratief zijn voor de culturen waar Warocqué door geboid was. De geselecteerde objecten zijn op een originele manier tentoongesteld in de zalen waar de permanente collecties worden bewaard. Zo ontstaan er meteen ook verrassende invalshoeken en boeiende dialogen.

De expositie is een afspiegeling van het eclecticisme dat zo kenmerkend was voor Raoul Warocqué.

linkerpagina linksboven

Glazen handvat ontworpen door André Willequet voor het Bastingebouw dat in 1975 opende. © MRM.

linkerpagina middenboven

Keiko Fujii, 'Sympathy', Tokyo, 1999. Kunstenaarsboek, uniek exemplaar. © MRM.

linkerpagina rechtsboven

Waterkruik, Cyprus, 4e eeuw voor Christus. © MRM.

linkerpagina linksonder

Doopjurk in Brussels kant, 2e helft van de 19e eeuw © MRM.

linksboven

Archief van de bibliotheek van Raoul Warocqué. © MRM.

rechtsboven

Bankbiljet van 1.000 frank met daarop de beeltenis van Leopold I, Koning der Belgen, 1914. © MRM.

links

Tabletten in spijkerschrift, Mesopotamië, Irak, 3e millenium - 6e eeuw voor Christus. © MRM.

Meer weten

Bezoeken

'Collections invisibles. Du château Warocqué au musée de demain'
Koninklijk Museum van Mariemont
Chaussée de Mariemont
Morlanwelz
www.musee-mariemont.be
29-04 t/m 30-11